

הרב ישראל דוד בנדלשטיין
חבר הכולל

ענין דיחוי*

— א —

הגדרת הפסול

איתא בסנהדרין דף מז. אמר עולא א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי א"ר ירמיה אמר ר' אבהו א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה. ובעמוד ב' איתא רב אשי אמר אבילות מאמתי קא מתחלת מסתימת הגולל כפרה מאימתי קא הויא מכי חזו צערא דקברא פורתא הילכך הואיל ואידחו ידחו. וברש"י ד"ה הואיל ונדחו פירש וז"ל שלא נראו להתאבל בשעת התחלת אבילות ידחו אף לאחר מכאן וכו' עכ"ל. ולכאורה מה ענין שמיטה אצל הר סני, ואיך הנדון דומה לראיה, שכן הנושא של ר' יוחנן בקרבן והנושא של ר' אשי בניהוג אבילות והם מובדלים מני ים בקשר לפסול דיחוי שמקורו נמצא בעיקר במסכת יומא דף סד. אצל המחלוקת של רב ור' יוחנן איך ילפינן מבעל מום עובר שכתוב גביו, כי משחתם בהם מום במ. שרב סובר שכמו בבעל מום עובר הבהמה רצוי למזבח אחר שעבר המום וכמו שדרש במ הוא דלא ירצו הא עברי מומן ירצו וכן הדין לכל הדחויין שלא נפסלו בכך. ור' יוחנן סובר מיעט רחמנא בהם הם הוא דכי עבר מומן ירצו הא כל דחויין הואיל ונדחו ידחו.

הנה מקור פסול דיחוי נמצא אצל קרבן וכן איתא בכמה מקומות בש"ס¹; ואצל מצות הוא איבעיא דלא אפשר², וא"כ בסוגיא דילן איך עולה בקנה האחד שני הנושאים הנ"ל, קרבן ואבילות, ביחס לפסול דיחוי.

כמדומני שבנקודה זו הרגיש החפץ חיים זצ"ל בספרו ביאור הלכה בסימן צ"ב סעיף ב' ביחס לאחד שנתעורר לו תאותו באמצע תפלתו שלפי המחבר צריך שיעמיד עצמו עד שיגמור ולא יפסיק ועליו כתב הרמ"א וז"ל דוקא שאינו מתאוה כל כך דאית ביה משום, בל תשקצו" אבל בלאו הכי יותר טוב להפסיק עכ"ל. וכתב שם בבה"ל ח"ל ואם הפסיק ועשה צרכיו ושהה עי"ז כדי לגמור כולה. . . חוזר

* ניתן לחבורה לחברי כולל עלין לזכר נשמת או"מ הר' ראובן הערץ בנדלשטיין זצ"ל, נפטר ח' שבט תשד"מ.

לראש . . . אך בדלא שהה אינו מבורר אצלי היטב דלכאורה היה לו אח"כ לחזור לראש . . . כיון שנדחה שעה אחת שוב אינו חוזר ונראה . . . אולם באמת יש לדחות דסברת גברא דחוי לא מהני רק בצירוף שלא היה לו לעמוד מתחלה להתפלל כיון שהיה צריך לנקביו . . . משא"כ בענינינו דאיירי דבדק עצמו מתחלה . . . ויש לומר עוד לפי מה דמשמע שם מדברי הר"י דאם נסבור שהה כדי לגמור כולה אינו חוזר לראש ליכא שום אמורא דיסבור בדלא שהה לגמור כולה חוזר לראש מחמת אונס . . . וא"כ ה"ה בענינינו לפי מה דאנו קיי"ל להלכה וכו' עכ"ל.

הנה מה שכתב ויש לומר עוד דבריו מופלאים מאוד. וכי סברא היא זו לדחות פסול דיחוי אצל תפלה בגלל דאם נסבור שהה כדי לגמור כולה אינו חוזר לראש ליכא שום אמורא דיסבור, בדלא שהה לגמור כולה חוזר לראש מחמת אונס. וכי מפני שלא מצינו שום אמורא בכל הש"ס דיסבור שחוזר לראש התפלה אם לא שהה לגמור כולה יתכן לומר שלא שייך פסול דיחוי אצלה?

ברם כן יתכן ודבריו צדוקים ובנויים על אדני פז, ויסוד גדול מלמדנו רבנו החפץ חיים זצ"ל בפסול דיחוי שאינו פסול כללי אלא פסול ספספי ששייך רק לדברים מסויימים. ולולי דמסתפינא כנראה לע"ד הגדרתו תלוי בדבר הניתן לידחות ולכן בתפלה הם רצויים ומקובלים לפני הקב"ה בכמו שהן ולא ניתנין לידחות וגם לא מחזירין לראש בשביל איזה טעם שירצה אלא אך ורק להפסקה ממשית על הסוג של שהה כדי לגמור כולה.

עם ביאור זה במחשבתנו אנו יכולים להבין בקל הידוק החזק בין מימרא דר' יוחנן למימרא דר' אשי; בין דיחוי בקרבן לדיחוי בניהוג אבילות. שאמנם מקור פסול דיחוי נמצא בעיקרו אצל קרבן ככל זאת עצם הגדרת הפסול מתלבטת ביותר אצל ניהוג אבילות שידוע לכל הוא שכל אבילות גופה ניתן לידחות למשל אם פגע בה הרגל ולכן שייך בה דיחוי גם באופנים שונים. ואותו דבר בקרבן אם נמצא בבהמה מום קבוע פסול להקרבה וניתן לידחות בהכי ולכן הצריכה התורה להתחדש אצלה בבעל מום עובר שחוזר לכשרותו הראשונה, משא"כ באופנים אחרים ברגע שנדחה אינו חוזר ונראה שכן קרבן דבר הניתן לידחות ושייך בו פסול דיחוי.

ובכיוון זה נראה לי ליישב סתירה בפסק מחבר השו"ע. הנה מחלוקת מפורסמת בין הרא"ש ורבו המהר"ם מרוטנבורק בסוף מסכת מועד קטן ביחס לקטן שנתגדל בתוך ימי אבילותו. ח"ל הרא"ש שם³ כתב ר' מאיר ז"ל מי שמת אביו ואמו והיה קטן באותה שעה וקודם שעברו ל' יום נעשה בן י"ג ויום אחד נראה לי דחייב להתאבל משהגדיל ז' ול' ואינו מונה מיום קבורה אלא משנעשה גדול והוי כמי

ששמע שמועה קרובה ברגל שמתאבל עליו אחר הרגל ומונה ז' ושלשים . . . ואע"פ שיש לחלק קצת בין שמע ברגל לנדון זה דהתם גברא בר חיובא הוא אלא דיומא הוא קגרים אבל הכא גברא לאו בר חיובא כלל. וא"כ נימא כיון דבשעת מיתה לא היה ראוי להתאבל יפטור עולמית הא ליתא דאין דיחוי אצל מצות . . . ואע"ג שאין משיבין את הארי לאחר מותו תורה היא וללמוד אני צריך ותופס אני אותה סברא שיש לחלק בין היכא דגברא בר חיובא הוא ויומא קגרים לקטן דבשעה שהיה לו להתאבל נפטר מחמת קטנו פקע מיניה חיוב אבילות לעולם . . . ומה שהביא ראיה מאין דיחוי אצל מצות אין ראיה לפי שיש חילוק בין מצוה הנדחית ובין גוף הדיחוי דאין דיחוי במצות אלא בקדשים כי האדם הוא המחויב לעשות המצוה אם נדחית ממנו עתה לכשתראה המצוה לעשותה יעשנה כי האדם לא נדחה מלעשותה אבל אם היה האדם דחוי בשעת חיוב המצוה נידחית ממנו לעולם ואין לה תשלומין לעולם אפילו לכשיראה לעשותה כיון דבשעת חיוב נפטר ממנו וכו' עכ"ל. הנה שיטת המהר"ם שלא אמרינן דיחוי בקטן זה וחייב להתאבל ושיטת הרא"ש שכן אמרינן דיחוי וכיון שהיה פטור בשעת חיוב נדחית ממנו האבילות לעולם.

ועוד נחלקו המהר"ם והרא"ש ביחס לאונן במוצאי שבת וביום המחרת נקבר אם נדחית מלומר עוד הבדלה כיון דבשעת חיובו היה פטור. ולשון הרא"ש בפרק שלישי דברכות כך הוא⁴, אמרו שפעם אחת היה רבינו יהודה ז"ל אונן ואכל בלא הבדלה . . . ולמחרתו כשבא מבית הקברות אמרו לו⁵ למה אינך עושה הבדלה האמרינן טעם מבדיל והשיב להם מאחר שהייתי פטור אמש בשעת חיוב הבדלה משום שהייתי אונן גם עתה פטור אני . . . וה"ר מאיר ז"ל דרוטנבורג⁶ כתב בהלכות שמחות שלו מי שיש לו מת בשבת ולא נקבר עד למחר ולא הבדיל במוצאי שבת נ"ל שמותר לאכול בלא הבדלה . . . וביום המחרת לאחר שנקבר מתו אסור לאכול עד שיבדיל דהא קיי"ל בערבי פסחים⁷ טעם מבדיל ואמרינן נמי מי שלא הבדיל במ"ש מבדיל והולך כל השבת כולה . . . ונ"ל כדברי רבינו יהודה דהא דאמרינן בע"פ מי שלא הבדיל במ"ש מבדיל והולך כל השבת כולה היינו כשלא היה לו יין במ"ש או שאירעו אונס אחר שלא היה יכול להבדיל אבל אונן דבשעה שחל עליו חיוב הבדלה היה פטור לגמרי ותו לא מיחייב וכו' עכ"ל. הנה המהר"ם הולך לשיטתו שחייב לעשות הבדלה ולא אמרינן שנדחית ההבדלה והרא"ש ג"כ הולך לשיטתו בסיוע לדברי רבינו יהודה שכן אמרינן שנדחית ההבדלה ממנו לעולם כיון דבשעת חיובו היה פטור מלעשותו.

והנה המחבר ביורה דעה סימן שצ"ו סעיף ג' פסק ביחס לקטן שנתגדל בתוך ימי אבילותו שפטור להתאבל כשיטת הרא"ש ז"ל קטן שמת אביו ואמו ואפילו הגדיל

תוך שבעה בטל ממנו כל דין אבילות ואינו חייב בו, עכ"ל. וביחס לאונן במוצאי שבת שנקבר מתו ממחרת בסימן שמ"א סעיף ב' מורה דעה פסק כשיטת המהר"ם וז"ל מי שמת לו מת בשבת יאכל במוצאי שבת בלא הבדלה . . . ולענין הבדלה יבדיל אחר שיקבר המת עכ"ל. ולכאורה פסקיו סותרין זה את זה שטעם אחד יש לשתי המחלוקות אם אמרינן דיחוי או לא אמרינן דיחוי ולמה תפס במקום אחד שיטת הרא"ש ובמקום אחר שיטת המהר"ם?⁸

ולפי מה שהעליתי בדברי ביאור ההלכה אין סתירה, שכן לגבי קטן שהגדיל כיון שהאבילות דבר הניתן לידחות דין הוא שיפטור כיון דבשעת חיובו היה פטור נדחית האבילות ממנו עולמית, משא"כ במצות הבדלה לא ניתן לידחות, כיון שראינו שיכול להבדיל כל השבת כולה, ולכן חייב האונן לעשות הבדלה ממחרת לאחר שיקבר מתו.

— ב —

דיחוי מעיקרא ונראה ונדחה

כבר העיר בעלי התוס'⁹ על תחלת מימרא של עולא א"ר יוחנן שהזכרנו, ביחס לאחד שאכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו הואיל ונדחה ידחה, שלא דווקא קאמר והוא הדין אם המיר דתו לפני הפרשת הקרבן שאז הוי דיחוי מעיקרא ונדחה הקרבן לעולם ולא יכול עוד להקריבו. וזה שקאמר אופן דנראה ונדחה שהמיר דתו אחר הפרשת הקרבן נגרר בתר סוף דבריו בציוור של נשתטה וחזר ונשתפה שלא מצינו בו דיחוי מעיקרא כיון ששוטה לאו בר הפרשת קרבן הוא, ואם נשתטה לפני הפרשתו פשיטא שנדחה ולא מטעם שדיחוי מעיקרא הוי דיחוי אלא בגלל שאין כאן קרבן כלל. ומה שהכריחו התוס' לומר כן בדברי ר' יוחנן שלא דווקא קאמר, הן הן דבריו בפרק קמא דקידושין¹⁰ דאמר ר' יוחנן בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה שמע מינה תלת: ש"מ בעלי חיים נדחים; וש"מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי; וש"מ יש דיחוי בדמים. אלמא שסובר ר' יוחנן שדיחוי מעיקרא הוי דיחוי, וא"כ למה נקט חידוש היותר קטן וקצר אם היה יכול לקחת חידוש היותר גדול ורחב, וכמו שציטט התוס' דאפילו למאן דאית ליה דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי מודה בנראה ונדחה דהוי דיחוי¹¹. זהו תוכן דברי התוס' בסנהדרין.

ובגמ' דקידושין בסוגיא דבהמה של שני שותפין שעליו הגמ' אומרת ש"מ תלת, כתב התוס'¹² ח"ל למה לי למימר הני תרתי ש"מ יש דיחוי בדמים דיחוי מעיקרא

(הוי דיחוי) והלא אי אפשר לדיחוי מעיקרא שלא יהא דיחוי בדמים ויש לומר דאשכחן דיחוי מעיקרא אע"ג שקדוש קדושת הגוף כדאמר ר' יוחנן פ' נגמר הדין כגון אכל חלב והפריש קרבן ועבד עבודת כוכבים וחזר בו והואיל ונדחה כשעבד עבודת כוכבים משום „דזבח רשעים תועבה" ידחה ולא דוקא נקט התם והפריש קרבן תחלה דה"ה עבד עבודת כוכבים ואח"כ הפריש קרבן דהשתא הוי דיחוי מעיקרא דהא ר"י הוא דאית ליה דיחוי מעיקרא הוי דיחוי אלא משום אידך מילתא דרבי יוחנן דמייתי התם אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה דלא מצי למימר דנשתטה תחלה כיון דשוטה הוא לאו בר הפרשה הוא נקט נמי הפריש קרבן ועבד עבודת כוכבים וכו' עכ"ל. הנה דברי התוס' בקידושין מקבילים דבריו כאן בסנהדרין אלא שהוסיף משהו וכתב שר' יוחנן רצה ללמדינו שכן דיחוי מעיקרא הוי דיחוי אפילו אם רק קידש קדושת הגוף בלי דיחוי בדמים. יוצא שלפי התוס' דבר שקידש קדושת הגוף לבד לא ניתן לידחות מעיקרא בקל כמו שאם קידש קדושת דמים.

על סדר זה חולק עליו הריטב"א, שכן הוא דוחה דברי התוס' והשיב אחרת על קושייתו, למה צריך שתי שמע מינה דיחוי מעיקרא הוי דיחוי ויש דיחוי בדמים, הלא כל מקום שיש דיחוי בדמים נכלל בו דיחוי מעיקרא, וז"ל: איכא למימר דאע"ג דדיחוי דמים יש דכללו דיחוי מעיקרו כיון שמצינו דיחוי מעיקרו בלא דיחוי דמים כגון בכורים שבצרון ושגרון ביד שליח דכיון דאיחזו אידחו וכגון אשרה שנטעה מתחלה לע"ז שאע"ג שחזר עכו"ם וביטלה נדחה לולבו למצוה דהני הוי דיחוי מעיקרו אינם דיחוי דמים חשיב להו בתרתי דלא תימא שאין דיחוי מעיקרו דיחוי אלא כשהוא קדוש קדושת הגוף וכו' עכ"ל. הנה להיפך מדברי התוס' שדבר שקידש קדושת הגוף נדחה מעיקרא בקל יותר משקידש קדושת דמים והיא לכאורה הסברא הנותנת כיון שכל מקור פסול דיחוי גלמד מבעל מום עובר שהוא פסול קרבן שלא ראוי עוד לעלות על המזבח. וא"כ צריך להבין בדברי התוס' איזה כח יש בקדושת הגוף מעל קדושת דמים שקא סלקא דעתך שיכול להמנע מלידחות מעיקרא.

ונראה ליישב על פי מה שכתב בעל לחם משנה בדברי הרמב"ם מהל' מעשה הקרבנות פט"ו הל' ד' ביחס לבהמה של שני שותפין והקדיש אחד חצייה וחזר ולקחה חצייה השנייה והקדישה שפסק הרמב"ם כנגד הסוגיא דקידושין שקדישה וגם קריבה וכתב טעמו וז"ל אע"פ שמתחלתה דחוייה היתה כשהקדיש חצייה אין הדיחוי מעיקרו דיחוי ואע"פ שהוא קדושת דמים הואיל והיא בעל חיים אין בעל חיים נדחים והרי נראית כולה להקרבה לפיכך תקרב ועושה תמורה עכ"ל. והקשה המאירי¹³ על מה שכתב ואע"פ שהוא קדושת דמים שמשמע שבגלל זה יותר סברא לידחות הקרבן ואמנם הפוך הוא שיותר סברא שלא ידחה. ועוד הקשה למה לא

הספיק טעם של דיחוי מעיקרא דלא הוי דיחוי נגד קדושת דמים שהוצרך לצרף עמו דין של בעלי חיים אינם נדחים. ולכן מכל הקושיות הנ"ל הוכיח הלחם משנה ששיטת הרמב"ם דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי רק בקדושת הגוף החמורה אבל ביחס לקדושת דמים הקל הוי דיחוי ולכן היה מוכרח לצרף דין בעלי חיים אינם נדחים לדין דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי נגד קדושת דמים כדי להכריעו שלא ידחה. ומקור דינו הוא מימרא של ר' יוחנן גופה שהשמיט ציור של המיר דתו ואח"כ הפריש קרבן שהוא דיחוי מעיקרא בכוונה ורק לקח את ציור של נראה ונדחה שהפריש קרבן ואח"כ המיר דתו כיון שכאן מדובר בדרגה של קדושת הגוף היותר חמורה מקדושת דמים שלא שייך בו דין דיחוי מעיקרא כלל.

הנה סברת התוס' ג"כ יכול להיות כמו שהעלה הל"מ שכן עצם קדושת הגוף חמורה ביותר מקדושת דמים ולא ניתן לדחות מעיקרא בקל. ולכן הצריך ר' יוחנן לחדש שגם בה שייך דין דיחוי מעיקרא שכן עיקר פסול דיחוי נמצא אצל קדשי מזבח. ואמנם לפי הרמב"ם לא ניתן לדחות מעיקרא כלל. ויוצא ששיטת התוס' היא שיטת בינונית בין שיטת הריטב"א ובין שיטת הרמב"ם. ונמצא שלפי התוס' חידש ר' יוחנן שגם בקדושת הגוף שייך דיחוי מעיקרא, ובמימרא שלו ביחס לאכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו שהואיל ונדחה ידחה לאו דווקא קאמר וה"ה אם היה דיחוי מעיקרא והפריש קרבן אחר שהמיר דתו. ולהריטב"א ג"כ אותו הדין שלא דווקא קאמר אלא שבקדושת הגוף אין חידוש כיון שניתן לדחות בקל. ולהרמב"ם ר' יוחנן דווקא קאמר נראה ונדחה שאם היה מצייר שהמיר דתו ואח"כ הפריש קרבן באופן זה לא פועל דיחוי מעיקרא כיון שהוא קדושת הגוף החמורה¹⁴.

ועדיין אין הכל ראוי לעלות על שלחן מלכים ולא כפתור ופרח שנראה עוד אפשריות במימרא דר' יוחנן על פי תירוצו הראשון של הביאור הלכה שהזכרנו מקודם ביחס לאחד שנתעורר לו תאותו באמצע תפלתו שעליו כתב הרמ"א שאם יש חשש של „בל תשקצו" יותר טוב להפסיק. והעיר עליו הבה"ל שבודאי אם שהה לגמור כולה חוזר לראש, אבל נסתפק גם אם לא שהה לגמור כולה אולי צריך לחזור לראש מטעם שהוא גברא הדחוי וכיון שנדחה אינו חוזר ונראה. ואציע כאן עוד את מה שהשיב בתחלה וז"ל אולם באמת יש לדחות דסברת גברא דחוי לא מהני רק בצירוף שלא היה לו לעמוד מתחלה להתפלל כיון שהיה צריך לנקביו . . . משא"כ בענינינו דאיירי בדק עצמו מתחלה עכ"ל. הנה חילק בדין גברא דחוי שאם היה צריך לעשות צרכיו בתחלת תפלתו והפסיק נדחה משא"כ בדק עצמו מתחלה ואח"כ באמצע תפלתו נתעורר לו תאוה שכן מדובר כאן אז לא הוי דיחוי. ולכאורה הסברא הפוכה שכן אם בדק עצמו מתחלה ובאמצע נתעורר לו תאוה הוי נראה ונדחה ואינו חוזר ונראה משא"כ אם נכנס במצב כזה מתחלה הוי דיחוי מעיקרא

ולא הוי דיחוי ולמה כתב כאן אצל תפלה דדיחוי מעיקרא הוי יותר דיחוי מנראה ונדחה.

כנראה מדיו הקדוש יוצא שני מושגים בדין דיחוי מעיקרא; מושג האחד הכי משובח מנראה ונדחה הוא אותו המדובר במסכת סוכה¹⁵ ביחס להדס שהיו בו ענבים שחורים (שפוסלים ההדס) מרובים מעליו ונאגד ללולב לפני יו"ט שאם מיעטן ביו"ט (אע"פ שאסור לכתחלה לעשות כן) כשר למצוה שדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי משא"כ אם השחירו הענבים ביו"ט עצמו ומיעטן עדין הלולב פסול למצוה כיון שאז הוי נראה ונדחה דהוי דיחוי וזה מה שציטט התוס' כאן דאפילו מאן דאית ליה דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי מודה בנראה ונדחה דהוי דיחוי והסברא נתנה ברש"י שם ד"ה תפשוט מינה וז"ל דודאי דיחוי מעיקרא עדיף מנראה ונדחה דמה שלא נראה למצוה מעולם עד עכשיו השתא הוא דמיתחזי והוי כקרבן שהוקדש עכשיו ומתחלתו מחוסר זמן היה אבל נראה למצוה ונדחה ממנה הוה ליה דיחוי עכ"ל. מושג זה מסבב החפץ עצמו, הקרבן (או הלולב), שלפני שהגיע זמנו להקרב לא היה נדחה מהעלות על גבי המזבח אלא רק מחוסר זמן היה. מושג השני של דיחוי מעיקרא הכי גרוע מנראה ונדחה הוא מה שקורא החפץ חיים זצ"ל¹⁶ גברא הדחוי המסבב הגברא ולא החפץ, וזה דבר שהשכל יכול לסבול שמי שנכנס לתוך התפלה בכוונות טרודות ומסובכות מחמת שצריך לעשות צרכיו או נדחה תפלתו בתורת גברא הדחוי מעיקרא, משא"כ אם בדק עצמו מתחלה ורק באמצע נתעורר לו תאוה בתור אונס אז אם לא הפסיק יצא לו תפלתו שעדיין נחשב כאדם המתפלל.

ונחזור למימרא דר' יוחנן באכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו שלפום ריהטא מדובר על שלב מושג השני המסבב הגברא, שכן מומר מופקע מלהביא קרבן וכמו שפירש רש"י ד"ה הואיל ונדחה וז"ל הקרבן כשהמיר דתו דאין מקבלים קרבן מן המומרים כדתניא „מעם הארץ“ פרט למומר וכו', עכ"ל. הנה מדובר כאן בפסול גברא שלפי הבה"ל דין דיחוי מעיקרא הוי גרוע מנראה ונדחה. וא"כ יכול להיות שדווקא נקט ר' יוחנן נראה ונדחה שהפריש קרבן לפני שהמיר דתו שהוא יותר חידוש לגבי פסול גברא מאם היה דיחוי מעיקרא שאז ליכא מאן דפליג דהוי דיחוי¹⁷.

1. זבחים יב., לד., נט.; פסחים צח.; כריכות כח.; קידושין ז.

2. בסוכה דף לג. איתא בעי ר' ירמיה נקטם ראשו ערב יו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו יש דיחוי אצל מצוות או לא. ובעמוד ב' איתא ואין ממעטין ביו"ט הא עבר ולקטן מאי כשר, דאשחור אימת אילימא דאשחור מאתמול דיחוי מעיקרא הוא תפשוט מינה דיחוי מעיקרא דלא הוי דיחוי אלא לאו דאשחור ביו"ט נראה ונדחה הוא שמעת מינה נראה ונדחה חוזר ונראה, לא לעולם דאשחור מעיקרא דיחוי מעיקרא דלא הוי דיחוי תפשוט מינה אבל נראה ונדחה חוזר ונראה לא תפשוט.

3. אות צ"ו.
4. אות ב'.
5. ר"ל תלמידיו.
6. שם איתא ה"ר מאיר ז"ל דנורנבערג ובמעדני יום טוב על אתר כתב שבטור יו"ד סימן שמ"א איתא דרוטנבורג.
7. דף קו: וקו.
8. עיין ט"ו יו"ד סימן שצ"ו סק"ב שהאריך לתרץ המחבר.
9. סנהדרין דף מו. ד"ה אכל חלב והפריש קרבן.
10. דף ז. ח:
11. כמו שפירש רש"י בסוכה לג: ד"ה תפשוט מינה וז"ל דודאי דיחוי מעיקרא עדיף מנראה ונדחה דמה שלא נראה למצוה מעולם עד עכשיו השתא הוא דמיתחזי והוי בקרבן שהוקדש עכשיו ומתחלתו מחוסר זמן היה אבל נראה למצוה ונדחה ממנה הוה ליה דיחוי עכ"ל.
12. קידושין דף ז: ד"ה שמע מינה.
13. מובא בלחם משנה שם.
14. בתוס' זבחים יב. ד"ה ושמע מינה כתב בכיוון אחר שר' יוחנן דווקא קאמר שאם הפריש קרבן אחר שהמיר דתו כיון דבידו לתקן בקל ע"ש.
15. דף לג.
16. עיין הרש"ש שהקשה על רש"י למה ציטט כאן שמומר פסול להביא קרבן מפסוק „מעם הארץ“, והלא אצל אנשי עיר הנדחת ציטט הפסוק של „וזבח רשעים תועבה“ וחירץ. וגם המשנה למלך פ"ג מהל' שגגות הל' ז' האריך ליישב ע"ש. אבל יכול להיות כפי מה שהעליתי במימרא דר' יוחנן על פי הבה"ל שבמומר יש פסול גברא הנובע מפסוק „מעם הארץ“ והוה אם היה מומר מתחלת הפרשתו משא"כ אם היה כשר מתחלה ורק אח"כ המיר דחו או פסולו אינו עוד פסול גברא אלא פסול חפצא הנובע מפסוק „וזבח רשעים תועבה“, ולזה חידש ר' יוחנן שפועל הדיחוי בתור פסול חפצא ונראה ונדחה אינו חוזר ונראה.
17. חילוק זה משמע ג"כ מרא"ש בסוף מועד קטן אות צ"ו שהזכרנו מקודם וגם עיין סוגיא בזבחים דף יב: בעי רבי ירמיה אכל חלב והפריש קרבן והורו בית דין שחלב מותר וחזרו בהן מהו מי הוי דיחוי או לא הוי דיחוי אמר ליה ההוא סבא כי פתח רבי יוחנן בדחויין מהא פתח מאי טעמא התם גברא אידחי קרבן לא אידחי הכא קרבן נמי אידחי. ועיין שם בתוס' ד"ה הכא קרבן שדן בנקודה זו מי גרע ביחס לדיחוי פסול גברא או פסול חפצא, ואולי התוס' בסנהדרין סובר שפסול חפצא גרוע ביותר מפסול גברא ובכל זאת מבה"ל נראה בפשיטות כנ"ל.